

۱۱

گلشن ابرار

زندگی اسوه‌های علم و عمل
از ابوهاشم جعفری تا شیخ محمد امامی کاشانی

پدیدآورندگان:

جمعی از محققان پژوهشگاه باقرالعلوم

زیر نظر: استاد محمد جعفر طبسی

۱ اعضای هیئت علمی گروه گلشن ابرار

حضرات حجج اسلام آقایان
محمد جعفر طبسی
ناصر باقری بیدهندی
محمود مهدی پور
ناصرالدین انصاری
عبدالرحیم اباذری
سید علی محمد میررحیمی

۲ مدیر گروه گلشن ابرار

عبدالصمد جودتی استیاری

۳ بازخوانی و کنترل منابع

محمد علی نجفی کرمانشاهی

عنوان و نام پدیدآور	گلشن ابرار: زندگی اسوه‌های علم و عمل / پدیدآورندگان جمعی از محققین پژوهشکده باقرالعلوم (ع)؛ زیر نظر محمدجعفر طبسی؛ به کوشش عبدالصمد جودتی‌استیار.
مشخصات نشر	قم: سازمان تبلیغات اسلامی، پژوهشکده باقرالعلوم (ع)، ۱۳۹۳-
مشخصات ظاهری	ج: عکس.
شابک	۹۷۸-۶۰۰-۸۱۷۶-۳۰-۵
وضعیت فهرست نویسی	فایا
یادداشت	ج: ۱۱ (چاپ اول: ۱۳۹۵) (فیبا).
یادداشت	کتابنامه.
مندرجات	ج: ۱۱. از ابوهاشم جعفری تا شیخ محمد امامی کاشانی
موضوع	مجتهدان و علما -- سرگذشتنامه
موضوع	شیعه -- سرگذشتنامه شیعه -- سرگذشتنامه.
شناسه افزوده	طبسی، محمد جعفر، ۱۳۲۵ -
شناسه افزوده	جودتی‌استیار، عبدالصمد
شناسه افزوده	سازمان تبلیغات اسلامی. پژوهشکده باقرالعلوم (ع)
رده بندی کنگره	۱۳۹۳ گ/۸۵/۲/۵۵۵ BP
رده بندی دیویی	۲۹۷.۹۹۶
شماره کتابشناسی ملی	۲۸۰۸۱

عنوان:	گلشن ابرار (جلد یازدهم)
ارزیاب و کنترل نهایی:	استاد محمد جعفر طبسی
ارزیابی اولیه:	تعدادی از اعضای شورای علمی
ویراستار:	ابوالقاسم شامشوری
ناشر:	پژوهشکده باقرالعلوم (ع)
چاپ:	چاپ اول
نوبت و سال چاپ:	اول / پاییز ۱۳۹۵
شمارگان:	۳۰۰۰ نسخه
قیمت:	۳۵۰۰۰ تومان
شابک:	۹۷۸-۶۰۰-۸۱۷۶-۳۰-۵

مرکز پخش: قم، بلوار نیایش، جنب مصطفی قدس، پژوهشکده باقرالعلوم
 تلفن: ۳۷۷۴۰۳۶۹ ۰۲۵ شابک: ۷-۱۰-۸۱۷۶-۶۰۰-۹۷۸
 نشانی پایگاه اطلاع رسانی: www.rbo.ir

منابع:	۴۰
شیخ ابوطالب انباری (متوفای ۳۵۷ قمری)	
ستاره واسط	۴۳
اشاره	۴۳
نام، نسب و لقب	۴۳
ولادت	۴۵
محل زندگی	۴۵
جایگاه علمی و معنوی	۴۶
از نگاه اندیشمندان	۴۷
انباری از نگاه آیت‌الله خویی	۴۸
مذهب	۴۹
روایت‌گران از انباری	۵۰
آثار و تألیفات	۵۰
درگذشت	۵۲
شیخ عبدالرحمان خزاعی (مفید نیشابوری)	
(قرن پنجم) چشمه‌سار دانش	۵۳
اشاره	۵۳
ستارگان گمنام	۵۳
تبار و دودمان شرافت	۵۴
اب مفید	۵۵
ولادت	۵۶
پدر	۵۶
عمو	۵۷
برادر	۵۷
خویشاوند ابوالفتوح رازی	۵۷
اساتید	۵۸
میراث‌دار تشیع	۵۸
مجلس اِمالا	۵۹
دغدغه بزرگ	۶۰
حفظ صد هزار حدیث	۶۲
عطش سیری‌ناپذیر	۶۳
شاگردان	۶۳

فهرست مطالب

سخن پژوهش‌سکند	۱۷
ابوهاشم جعفری (متوفای ۲۰۱ قمری) در	
محضر چهار امام	۲۱
اشاره	۱
نام و نسب	
محل سکونت	۲
افتخاری پس بزرگ	۲۳
افتخار و کثالت	۲۴
تأیید توسط امام معصوم	۲۵
راویان از ابوهاشم	۲۷
علاقه دو سویه	۲۷
هماهنگ با معصوم	۲۸
شاعر نور	۲۸
زبان بُرنده علیه ظالمان	۳۰
پایمردی در راه حق	۳۲
آثار	۳۳
ابوهاشم از منظر بزرگان	۳۳
تصحیح یک اشتباه	۳۵
چند حدیث نورانی	۳۷
رحلت	۳۹

- آثار ۶۴
 وفات ۶۵
 بازماندگان ۶۶
 شیخ جعفر بن محمد طرشتی (زنده در ۴۷۴ قمری) محدث تهران ۶۷
 اشاره ۶۷
 طرشت ۶۷
 پدر ۶۸
 خاندان ۶۹
 ابوتراب طرشتی ۷۰
 محمد بن موسی درشتی ۷۰
 جعفر بن محمد بن موسی ۷۰
 حسن بن جعفر بن محمد بن موسی ۷۱
 ولادت ۷۲
 هجرت به نجف اشرف ۷۲
 مشایخ روایی طرشتی ۷۲
 جعفر بن احمد قمی ۷۳
 احمد بن محمد عیاش ۷۳
 نمونه‌ای از روایات طرشتی ۷۴
 راویان از طرشتی ۷۵
 ابو جعفر مرزبان بن کمیخ ۷۵
 احمد بن محمد مرشکی ۷۶
 حسن بن ابراهیم مؤدب ۷۶
 حسن بن اسحاق طوسی (خواجه نظام‌الملک طوسی) ۷۶
 حسن بن علی ارابادی ۷۶
 حسن بن محمد حدیقی ۷۷
 حسن بن یعقوب نیشابوری ۷۷
 حسین بن مؤدب قمی ۷۷
 زید بن محمد بیهقی ۷۷
 شاذان بن جبرئیل ۷۷
 عبدالجبار مقری رازی ۷۸
 علی بن ابیطالب سلیقی ۷۸
 علی بن عبدالله زیادی ۷۸
 فضل‌الله راوندی ۷۸
 محمد بن احمد بن شهریار قمی ۷۹
 محمد بن مرزبان ۷۹
 مرتضی بن داعی ۷۹
 مرزبان بن حسین بن محمد ۷۹
 مهدی بن ابی حرب ۸۰
 هیة‌الله بن دعیدار ۸۰
 هیة‌الله بن علی حسنی ۸۰
 آثار ۸۰
 شیخ جعفر طرشتی از نگاه دیگران ۸۱
 وفات ۸۳
 شیخ عبدالجلیل قزوینی رازی (زنده در سال ۵۵۶ قمری) یار و یاور شیعیان ۸۴
 اشاره ۸۴
 نسب و زادروز ۸۴
 اساتید و مشایخ ۸۵
 در عرصه وعظ ۸۶
 مدیریت علمی ۸۷
 شاگردان ۸۸
 وظیفه خطیر ۸۹
 خصوصیات النفس ۹۰
 زمان نگارش النقض ۹۲
 تحفه‌ای از کتاب النقض ۹۴
 آینه فرهنگ شیعی ۹۶
 آثار ۹۷
 رحلت ۹۸
 بازماندگان ۹۹
 کنگره شیخ عبدالجلیل ۱۰۰
 سید جمال‌الدین بن طاووس (متوفای ۶۷۳ قمری) فقیه اهل بیت علیهم‌السلام ۱۰۱

۱۲۹	مبارزه با مسیحیت	۱۰۱	اشاره
۱۳۲	تألیفات	۱۰۱	تبار
۱۳۵	وفات	۱۰۳	تولد و تحصیلات
۱۳۶	بازماندگان	۱۰۴	ابداع روشی جدید در تقسیم احادیث
۱۰۶۳ - ۹۷۶	شرف الدین شولستانی	۱۰۵	مکتب پربرکت
۱۳۷	قمری) فقیه محدث	۱۰۶	آثار
۱۳۷	اشاره	۱۰۸	سید جمال الدین بن طاووس در نظر بزرگان
۱۳۷	زادگاه	۱۰۹	ثمره زندگی
۱۳۸	نیakan و نسب	۱۱۰	اوضاع و احوال سیاسی ویژه
۱۳۹	ولادت، ایام کودکی و نوجوانی	۱۱۲	افول ستاره
۱۴۱	هجرت به نجف اشرف	۱۱۳	منابع
۱۴۶	مدرسی عالم پرور	ابن عنبه (متوفای ۱۲۸ هجری) نسابه	
۱۴۷	شاگردان وی	۱۱۴	کیو
۱۵۵	فرازهایی از فرزاندگی	۱۱۴	اشاره
۱۵۷	پارسای پرهیزکار	۱۱۴	اسم و نسب
۱۵۸	شولستانی در نگاه دیگران	۱۱۵	ولادت
۱۶۰	آثار و تألیفات	۱۱۶	اساتید
۱۶۴	فرزند فاضل	۱۱۷	همت بلند علمی
۱۶۴	رحلت	۱۱۷	سفرهای علمی
۱۶۶	منابع	۱۱۸	آثار
۱۰۰۰ -	ملاحسنه شریستی (حدود ۱۰۰۰ -	۱۲۱	دقت نظر علمی
۱۶۹	۱۰۷۵ قمری) نش	۱۲۲	مذهب ابن عنبه
۱۶۹	اشاره	۱۲۳	درگذشت و مدفن
۱۶۹	شوستر	سید احمد علوی عاملی (متوفای حدود	
۱۷۱	خاندان	۱۰۵۷ ق) محدث فیلسوف	
۱۷۲	تولد	۱۲۴	اشاره
۱۷۳	تحصیلات	۱۲۴	جبل عامل
۱۷۳	استادان	۱۲۵	تولد
۱۷۵	شاگردان	۱۲۶	تبار
۱۷۶	تألیفات	۱۲۷	تحصیلات و اساتید
۱۷۶	التبیان	۱۲۸	پدر زن
۱۷۷	۱. رساله ای در حرمت نماز جمعه	۱۲۹	مشایخ اجازه

۲۰۳.....	مدفن.....	۱۷۷.....	۲. حاشیه بر قواعد کلیه اصولیه و فرعیه.....
۲۰۴.....	فرزند.....	۱۷۷.....	۳. نشتر عشق.....
۲۰۵.....	خاندان شیخ الاسلام.....	۱۷۷.....	دیوان شعر:.....
۲۰۶.....	میرزا نصرالله شیخ الاسلام.....	۱۷۷.....	شعر و ادب.....
۲۰۷.....	میرزا لطف الله زنجانی.....	۱۷۸.....	در منظر دیگران.....
۲۰۸.....	شیخ ابو عبدالله زنجانی (ضیائی).....	۱۱۳۵	میر محمدرضا خاتون آبادی (متوفای ۱۱۳۵)
شهادت:	شهید سید نصرالله حائری (شهادت:	۱۸۱.....	قمری) مفسر خیبر.....
حدود ۱۱۵۶ قمری) ادیب شهید.....	۲۰۹.....	۱۸۱.....	اشاره.....
۲۰۹.....	اشاره.....	۱۸۱.....	تولد.....
۲۱۰.....	اساتید و مشایخ روایی.....	۱۸۲.....	نام و تبار.....
۲۱۳.....	شاگردان و راویان.....	۱۸۳.....	خاتون آبادی در نگاه دیگران.....
۲۱۴.....	آثار.....	۱۸۶.....	آثار.....
۲۱۵.....	ویژگی ها و خصائل.....	۱۸۷.....	جنات الخلود.....
۲۱۸.....	شهادت.....	۱۸۹.....	تفسیر خزائن الانوار و معادن الاخبار.....
۲۱۹.....	منابع:	۱۹۰.....	روش تفسیری.....
ابن امیرالحاج حسینی (حدود ۱۱۱۸-)	۱۱۸ ق) ادیب مورخ.....	۱۹۲.....	تفسیر عرفانی تربیتی.....
۲۲۱.....	اشاره.....	۱۹۳.....	تفسیر به نقل از احادیث.....
۲۲۱.....	تول.....	۱۹۴.....	رعایت بی طرفی و امانت داری.....
۲۲۲.....	نسب.....	۱۹۴.....	شیوه نگارش.....
۲۲۳.....	معنای نقیب و امیرالحاج.....	۱۹۴.....	سفرها.....
۲۲۴.....	فرزندان.....	۱۹۵.....	اوضاع اجتماعی سیاسی.....
۲۲۴.....	استادان.....	۱۹۷.....	درگذشت.....
۲۲۴.....	۱. سید نصرالله الحائری.....	ملا علی زنجانی (شهادت ۱۱۳۶ قمری)	
۲۲۵.....	۲. ابوالحسن الشریف.....	۱۹۹.....	مجاهد شهید.....
۲۲۶.....	امیر الحاج در کلام بزرگان.....	۱۹۹.....	اشاره.....
۲۲۷.....	تشابه اسمی.....	۱۹۹.....	ولادت.....
۲۲۸.....	تألیفات.....	۲۰۰.....	تحصیلات و اساتید.....
۲۳۰.....	۲.....	۲۰۱.....	بازگشت به زادگاه.....
۲۳۳.....	نگرشی کلی بر تألیفات.....	۲۰۱.....	آثار.....
۲۳۳.....	وفات.....	۲۰۲.....	آغاز فتنه عثمانی ها.....
۲۳۴.....	منابع:	۲۰۳.....	شهادت.....
		۲۰۳.....	مرثیه استاد برای شاگرد.....

تألیفات..... ۲۵۵	شیخ خضر جناحی نجفی (۱۱۰۹-۱۱۸۰)..... ۲۳۵
اولاد..... ۲۵۶	قمری) پارسای زنده دل..... ۲۳۵
وفات و مدفن..... ۲۵۶	اشاره..... ۲۳۵
میرزا محمد مشهدی (۱۱۸۲-۱۲۵۷)..... ۲۳۵	نسب..... ۲۳۷
قمری) مروج طب اسلامی..... ۲۵۸	ولادت..... ۲۳۷
اشاره..... ۲۵۸	تحصیلات و اساتید..... ۲۳۸
تبار و تولد..... ۲۵۸	تدریس و شاگردان..... ۲۳۸
خلط مشابهاً..... ۲۵۹	منزلت و پارسایی..... ۲۳۹
تحصیلات و اساتید..... ۲۵۹	فرزندان..... ۲۴۰
بازگشت به مشهد و تدریس..... ۲۶۰	وفات..... ۲۴۰
شاگردان..... ۲۶۰	سید صادق فحّام (۱۱۲۴-۱۲۰۵ قمری)..... ۲۴۱
اجازه روایت..... ۲۶۱	رئیس ادیبان..... ۲۴۱
تألیفات..... ۲۶۱	اشاره..... ۲۴۱
توجه به طب..... ۲۶۵	تولد و تحصیلات..... ۲۴۲
وفات..... ۲۶۷	اساتید..... ۲۴۳
ملاً غلامرضا آرائی (۱۱۹۲-۱۲۶۵ قمری)..... ۲۶۸	شاگردان..... ۲۴۴
نویسنده دل آرام..... ۲۶۸	شاعران معاصر..... ۲۴۴
اشاره..... ۲۶۸	فحّام در کلام بزرگان..... ۲۴۴
تولد و خاندان..... ۲۶۹	آثار و منظومات..... ۲۴۷
تحصیلات و اساتید..... ۲۷۲	بازماندگان..... ۲۴۷
ملاً علی آرائی (۱۱۷۱-۱۲۴۴ قمری)..... ۲۷۴	وفات..... ۲۴۷
از منظر دیگران..... ۲۷۵	شیخ مهدی ملاکتاب (زنده در سال ۱۲۴۳)..... ۲۴۸
آثار مکتوب..... ۲۸۴	قمری) فقیه هوشمند..... ۲۴۸
بازماندگان..... ۲۸۴	اشاره..... ۲۴۸
وفات و مدفن..... ۲۸۴	تبار..... ۲۴۸
ملاً زین العابدین سلماسی (متوفای..... ۲۴۹	نیاکان..... ۲۵۱
۱۲۶۶ قمری) عارف دلسوخته..... ۲۸۶	اساتید و مشایخ اجازه..... ۲۵۲
اشاره..... ۲۸۶	شاگردان و راویان..... ۲۵۲
تولد و تبار..... ۲۸۸	شیخ مهدی در نگاه بزرگان..... ۲۵۳
تحصیلات..... ۲۹۰	حواله شیخ..... ۲۵۴
در سرداب مطهر..... ۲۹۱	سه روز روزه..... ۲۵۵
عنایت ائمه..... ۲۹۱	سفر مشهد..... ۲۵۵

۳۱۹.....	تألیفات.....	۲۹۱.....	آثار.....
۳۲۰.....	سفر حج.....	۲۹۲.....	ملا زین العابدین از نگاه بزرگان.....
۳۲۱.....	فرزندان.....	۲۹۳.....	زین العابدین دیگر.....
۳۲۲.....	در آستانه رحلت.....	۲۹۳.....	رحلت.....
۳۲۳.....	درگذشت.....	۲۹۳.....	بازماندگان.....
۳۲۴.....	شیخ عبدالصمد خامنه ای (متوفای ۱۳۱۱ق)	۲۹۵.....	منابع.....
۳۲۴.....	فقیه ادیب.....	۲۹۵.....	شیخ محسن خنفر نجفی (حدود ۱۱۷۶-۱۲۷۰ قمری) فقیه ولایت‌مدار.....
۳۲۴.....	اشاره.....	۲۹۶.....	۱۲۷۰ قمری) فقیه ولایت‌مدار.....
۳۲۴.....	خامنه.....	۲۹۶.....	اشاره.....
۳۲۵.....	تولد و اجداد.....	۲۹۶.....	تولد و تبار.....
۳۲۶.....	تحصیلات.....	۲۹۷.....	تحصیلات و اساتید.....
۳۲۶.....	بازگشت به وطن و تدریس.....	۲۹۸.....	پرورش‌یافتگان مکتب شیخ محسن.....
۳۲۷.....	در تهران.....	۳۰۰.....	آثار علمی.....
۳۲۸.....	آثار.....	۳۰۰.....	مقامات علمی.....
۳۲۹.....	در وادی شعر و ادب.....	۳۰۲.....	شمه‌ای از کرامات.....
۳۲۹.....	از منظر دیگران.....	۳۰۳.....	ویژگی‌های اخلاقی.....
۳۳۱.....	وفات.....	۳۰۴.....	قوت حافظه.....
۳۳۲.....	فرزند.....	۳۰۴.....	روش‌شناسی و شیوه بحث.....
۳۳۲.....	سید علی اکبر تفرشی (۱۲۴۱-۱۳۲۲)	۳۰۵.....	سفر حج.....
۳۳۳.....	قمری) نادر الم.....	۳۰۶.....	مرجعیت و زعامت دینی.....
۳۳۳.....	اشاره.....	۳۰۹.....	رحلت.....
۳۳۳.....	تولد و تحصیلات.....	۳۰۹.....	میرزا محمود بروجرودی (۱۲۲۱-۱۳۰۰)
۳۳۴.....	اقامت در تهران.....	۳۱۱.....	قمری) فقیه ستم ستیز.....
۳۳۴.....	فعالیت‌های اجتماعی.....	۳۱۱.....	اشاره.....
۳۳۵.....	فعالیت‌های سیاسی.....	۳۱۱.....	خاندان و نسب.....
۳۳۷.....	آثار علمی.....	۳۱۲.....	جد پدری.....
۳۳۸.....	وفات.....	۳۱۳.....	پدر و برادران.....
۳۳۸.....	بازماندگان.....	۳۱۴.....	ولادت.....
۳۳۸.....	سید محمد هندی (۱۲۴۲-۱۳۲۳ قمری)	۳۱۴.....	تحصیلات.....
۳۳۹.....	شاعر نابغه.....	۳۱۵.....	بازگشت به ایران.....
۳۳۹.....	اشاره.....	۳۱۵.....	از نگاه دیگران.....
۳۳۹.....	تولد و تبار.....	۳۱۸.....	تدریس.....

۳۶۳.....	از منظر دانشوران	۳۴۰.....	امانت سید بحر العلوم به امیرالمؤمنین
۳۶۴.....	آثار سبز	۳۴۱.....	مری دوران کودکی
۳۶۶.....	اجازات	۳۴۲.....	اساتید
۳۶۶.....	رحلت	۳۴۳.....	مشایخ اجازه روایت
۳۶۷.....	بازماندگان	۳۴۳.....	مقام علمی
۱۳۳۶-۱۲۷۵.....	سید علی داماد تبریزی	۳۴۳.....	تالیفات
۳۷۰.....	قمری) فقیه مجاهد	۳۴۵.....	حضور در درس میرزای شیرازی
۳۷۰.....	اشاره	۳۴۵.....	فقر مادی و سلطنت علمی
۳۷۱.....	لقب داماد	۳۴۶.....	ازدواج و فرزندان
۳۷۱.....	اساتید	۳۴۸.....	وفات
۳۷۲.....	در نهضت مشروطه	۳۴۹.....	منابع
۳۷۲.....	قیام و جهاد	۳۴۹.....	شیخ آقا رضا تبریزی (۱۲۷۵-۱۳۳۱ قمری)
۳۷۴.....	آثار	۳۵۰.....	ستاره زهد و تقوا
۳۷۵.....	شاگردان	۳۵۰.....	اشاره
۳۷۶.....	در بیان دیگران	۳۵۰.....	زادگاه
۳۷۶.....	وفات	۳۵۱.....	تولد
۳۷۶.....	بازماندگان	۳۵۱.....	مقدمات تحصیل
۱۲۶۶.....	شیخ زین العابدین مرندي تبریزی	۳۵۱.....	هجرت به دیار دانش
۳۷۷.....	۱۲۶۰ قمری) زهد مجسم	۳۵۲.....	اساتید
۳۷۷.....	اشاره	۳۵۵.....	مقام علمی و اخلاقی
۳۷۷.....	تولد و خانواده	۳۵۵.....	تدریس و امامت جماعت
۳۷۸.....	تحصیلات و معاصران	۳۵۵.....	مجلس وعظ و ارشاد
۳۷۹.....	در گلشن اساتید	۳۵۶.....	شاگردان علمی و اخلاقی
۳۷۹.....	تصدی مرجعیت دینی	۳۵۶.....	آثار
۳۸۰.....	شاگردان	۳۵۸.....	از منظر دیگران
۳۸۱.....	فرزندان	۳۵۸.....	رحلت و مدفن
۳۸۵.....	نوادگان	۳۵۹.....	بازماندگان
۳۸۷.....	اخلاق و فضایل نفسانی	۱۲۵۸.....	سید محمدعلی شاه عبدالعظیمی
۳۸۷.....	الف) امین مرجعیت	۱۳۳۴ قمری) فقیه زاهد	۳۶۰.....
۳۸۸.....	ب) فصل الخطاب	۳۶۰.....	اشاره
۳۸۸.....	ج) نان حاج شیخ را خوردیم	۳۶۱.....	تولد و تبار
۳۸۹.....	د) زهد مجسم	۳۶۱.....	تحصیلات و اساتید

ازدواج و همسر..... ۴۱۸	۳۹۰..... (ه) چشم‌انتظار صاحب
فرزندان..... ۴۱۸	۳۹۰..... (و) یکی از چهارده تن
فعالیت‌های اجتماعی و سیاسی..... ۴۱۹	۳۹۲..... وفات
وفات..... ۴۲۱	میرزا محمدحسین قریب گرگانی (۱۲۶۲-)
منابع..... ۴۲۳	۱۳۴۵ق) آفتاب دانشوران..... ۳۹۳
سید محمد عصار (۱۲۶۴-۱۳۵۶ق) عصاره	۳۹۳..... اشاره
فضیلت..... ۴۲۴	۳۹۳..... تولد و زادگاه
اشاره..... ۴۲۴	۳۹۵..... تبار
تولد و تبار..... ۴۲۴	۳۹۵..... تحصیلات و افتخارات
تحصیل در تهران..... ۴۲۵	۳۹۷..... القاب مرحوم شمس‌العلماء
سفر به حج..... ۴۲۶	۳۹۸..... مشایخ روایی و روایت کنندگان از وی
ورود به نجف..... ۴۲۸	۳۹۹..... برادر
سفر به سامر..... ۴۲۹	۳۹۹..... سفر به هندوستان
بازگشت به تهران..... ۴۳۱	۴۰۰..... در کشاکش فرهنگ و سیاست
ترور..... ۴۳۲	۴۰۰..... در وادی شعر و ادب
عزیمت به مشهد..... ۴۳۲	۴۰۱..... تألیفات
اندیشه‌های اصلاحی..... ۴۳۳	۵. ساز و آهنگ باستان.....
توجه به مسائل مستحدثه..... ۴۳۴	۱۲. لطائف الحکم..... ۴۰۵
معارضه با اندیشه‌های انحرافی..... ۴۳۵	شاگردان..... ۴۰۶
اجازات..... ۴۳۵	از منظر دیگران..... ۴۰۶
آثار..... ۴۳۶	وفات و مدفن..... ۴۰۷
آثار پیش از مهاجرت به مشهد..... ۴۳۶	بازماندگان..... ۴۰۸
آثار نوشته شده در مشهد..... ۴۳۸	منابع..... ۴۰۹
آثار تصحیحی..... ۴۴۰	میرزا محمدعلی مجتهد عراقی (۱۲۸۲-)
شاگردان..... ۴۴۱	۱۳۵۲ قمری) عالمی از جنس مردم... ۴۱۱
وفات..... ۴۴۲	۴۱۱..... اشاره
فرزندان..... ۴۴۲	۴۱۱..... زمان و محل تولد و سکونت
شیخ مهدی حکمی قمی (۱۲۸۰ یا ۱۲۸۱-)	۴۱۲..... پدر
۱۳۶۰ قمری) مروج مکتب اهل بیت (ع)..... ۴۴۳	۴۱۴..... تحصیلات دینی
اشاره..... ۴۴۳	۴۱۵..... استادان
ولادت..... ۴۴۳	۴۱۵..... تدریس
تحصیلات و اساتید..... ۴۴۴	۴۱۶..... شاگردان

۴۶۶.....	تدریس و شاگردان.....	۴۴۵.....	بازگشت به قم.....
۴۶۷.....	در عرصه سیاست.....	۴۴۶.....	کرامات.....
۴۶۷.....	تالیفات.....	۴۴۹.....	تعمیر مدرسه رضویه.....
۴۶۸.....	اقدامات عام‌المنفعه.....	۴۵۱.....	توجه به نماز اول وقت.....
۴۶۸.....	در نگاه دیگران.....	۴۵۱.....	آثار.....
۴۷۰.....	خانواده و فرزندان.....	۴۵۲.....	وفات.....
۴۷۰.....	درگذشت.....	سیدعلی مدد موسوی قائنی (۱۳۰۱-۱۳۸۴ قمری) مدرس زاهد..... ۴۵۳.....	اشاره..... ۴۵۳.....
۴۷۱.....	منابع.....	۴۵۳.....	خاندان.....
شیخ عبدالله سیبیتی (۱۳۱۳-۱۳۹۷ قمری) مدرس کوشا..... ۴۷۲.....	اشاره..... ۴۷۲.....	۴۵۴.....	پدر.....
۴۷۲.....	ولادت.....	۴۵۴.....	تولد.....
۴۷۳.....	تحصیلات.....	۴۵۴.....	خصوصیات اخلاقی.....
۴۷۳.....	بازگشت به وطن.....	۴۵۵.....	تحصیلات.....
۴۷۳.....	فعالیت های اجتماعی و فرهنگی.....	۴۵۵.....	اساتید.....
۴۷۴.....	تالیفات.....	۴۵۶.....	ازدواج.....
۴۷۸.....	یدار با بانو امین.....	۵۶.....	هجرت به عراق.....
۴۷۹.....	وفات.....	۵۶.....	اجازات.....
سید حسن لواسانی (۱۳۰۸-۱۴۰۰ ق) از..... ۴۵۶.....	دوستان.....	۴۵۷.....	تدریس و شاگردان.....
۴۸۰.....	اشاره.....	۴۵۷.....	بازگشت به مشهد.....
۴۸۰.....	ولادت و جبر.....	۴۵۷.....	آثار.....
۴۸۱.....	نوجوان بیمار.....	۴۵۷.....	وفات.....
۴۸۲.....	اساتید.....	۴۵۸.....	بازماندگان.....
۴۸۳.....	تالیفات.....	شیخ محمدباقر زند کرمانی (۱۳۱۲-۱۳۸۹ قمری) فطرت بیدار زمان..... ۴۵۹.....	اشاره..... ۴۵۹.....
۴۸۵.....	ازدواج.....	۴۵۹.....	تولد و تحصیلات.....
۴۸۵.....	سفر به خانه خدا.....	۴۵۹.....	هجرت برای کسب دانش.....
۴۸۶.....	سفر به سوریه و لبنان.....	۴۶۱.....	اجازات اجتهاد و روایت.....
۴۸۶.....	وفات.....	۴۶۲.....	ویژگی های اخلاقی و اجتماعی.....
۴۸۷.....	منابع.....	۴۶۳.....	مسلط به زبان های خارجی.....
شیخ محمد مهدی لاهیجانی (۱۳۱۷-۱۴۰۳ قمری) پژوهشگری کوشا..... ۴۸۸.....		۴۶۵.....	

۴۸۸.....	اشاره.....	۵۳۲.....	اهتمام به منبر و وعظ.....
۴۸۸.....	زادگاه.....	۵۳۳.....	از منظر بزرگان.....
۴۸۹.....	تحصیلات.....	۵۳۵.....	فرازهایی از فضایل.....
۴۹۰.....	مهاجرت به نجف اشرف.....	۵۳۷.....	همگامی با نهضت‌های اسلامی.....
۴۹۱.....	برادر بزرگوار.....	۵۳۹.....	فرزندان.....
۴۹۲.....	تألیفات و آثار علمی.....	۵۴۱.....	رحلت.....
۴۹۳.....	سادات مقدمه گیلان.....	۵۴۲.....	منابع.....
۴۹۵.....	رجال دو هزار ساله گیلان.....	شیخ محمد علی مدرس افغانی (۱۲۸۴) -	
۴۹۵.....	اشعار.....	۵۴۵.....	۱۳۶۵ شمسی) استاد فن ادب.....
۴۹۶.....	اجازات اجتهاد.....	۵۴۵.....	اشاره.....
۴۹۷.....	از منظر دانشوران.....	۵۴۵.....	تولد و تبار.....
۵۰۰.....	رحلت.....	۵۴۶.....	تحصیلات.....
شیخ محمد علی انصاری قمی (۱۳۲۹) -		۵۴۶.....	فقر و مشکلات در راه تحصیل.....
۵۰۱.....	۱۴۰۵ ق) شارح و ناظم نهج البلاغه.....	۵۴۷.....	اساتید.....
۵۰۱.....	اشاره.....	۵۴۸.....	مهاجرت به افغانستان.....
۵۰۱.....	ولادت.....	۵۴۹.....	آثار و تألیفات.....
۵۰۲.....	تحصیلات.....	۵۵۰.....	تألیفات.....
۵۰۶.....	تألیفات.....	۵۵۲.....	تدریس.....
۵۰۹.....	درگذشت.....	۵۵۲.....	بیان درسی.....
شیخ محمدرضا مروّجی طبسی ۱۳۲۲-۱۴۰۵		۵۵۳.....	علت تدریس ادب.....
قمی) مروّج معارف اهل بیت (ع).....		۵۵۳.....	احترام به استاد.....
۵۱۰.....	اشاره.....	۵۵۴.....	اجازات.....
۵۱۰.....	تولد و تبار.....	۵۵۵.....	تواضع.....
۵۱۱.....	ایام شکوفایی.....	۵۵۶.....	نظم در امور.....
۵۱۲.....	هجرت به مشهد مقدس.....	۵۵۷.....	ساده‌زیستی.....
۵۱۴.....	در محضر بزرگان قم.....	۵۵۷.....	وفات.....
۵۱۵.....	در اقلیم معرفت.....	۵۵۷.....	فرزندان و اقوام.....
۵۱۸.....	در عرصه جهاد.....	سید صفدر حسین نجفی (۱۹۳۳) -	
۵۲۳.....	مشایخ اجازه روایی و اجتهادی.....	۱۹۸۹ میلادی) خادم مذهب و ملت.....	
۵۲۵.....	بازگشت به قم.....	۵۵۹.....	اشاره.....
۵۲۹.....	در عرصه تحقیق و نگارش.....	۵۵۹.....	نسب، ولادت و تحصیلات.....
۵۳۱.....	مروّج فرهنگ قرآن و عترت.....	۵۶۰.....	هجرت به نجف اشرف.....

سید ذی‌شأن رضوی حیدر جوادی (۱۳۷۵-)	ویژگی‌های اخلاقی و عبادی..... ۵۶۱
۱۴۲۱ قمری) سروش هدایت..... ۶۰۴	استفاده از فرصت..... ۵۶۱
..... ۶۰۴ اشاره	زهد و عبادت..... ۵۶۱
..... ۶۰۴ ولادت	همسویی با انقلاب اسلامی ایران..... ۵۶۲
..... ۶۰۵ تحصیلات	تألیفات..... ۵۶۲
..... ۶۰۵ هجرت به نجف اشرف	ترجمه‌ها..... ۵۶۲
..... ۶۰۵ اساتید	شماری از شاگردان..... ۵۶۳
..... ۶۰۶ بازگشت به هند	علامه سید صفدر از نگاه بزرگان..... ۵۶۳
..... ۶۰۶ فعالیت‌های فرهنگی و اجتماعی در هند	خدمات ماندگار..... ۵۶۷
..... ۶۰۶ ۱. مبارزه با افکار انحرافی و مذاهب ضاله	مدارس خارج از کشور..... ۵۶۸
..... ۶۰۷ ۲. شرکت در تأسیس مؤسسه تنظیم المکاتب	دیگر خدمات علامه..... ۵۶۸
..... ۶۰۸ ۳. حمایت از شیعیان امارات	توجه به علمای مناهیان دیگر..... ۵۶۸
..... ۶۰۹ ۴. بنای اماکن مذهبی و عام المنفعه	نهضت اجتماعی برای مصلحت دینی..... ۵۶۹
..... ۶۰۹ ۵. تأسیس جامعه امامیه انوارالعلوم	ازدواج و فرزندان..... ۵۶۹
..... ۶۰۹ ۶. نمایندگی مقام معظم رهبری در هند	وفات..... ۵۶۹
..... ۶۰۹ ۷. تأسیس شبکه جهانی در تلویزیون بمبئی	منابع با واسطه و بی‌واسطه..... ۵۷۰
..... ۶۱۰ شمه‌ای از اخلاق سید ذی‌شأن	میرزا کاظم قاروبی تبریزی ۱۳۴۱-۱۳۴۲
..... ۶۱۰ آثار ماندگار	۱۴۱۶ قمری) فرزانه‌ای گمنام..... ۷۱
..... ۶۱۱ (الف) تفسیر و علوم قرآنی	 ۵۷۱ اشاره
..... ۶۱۲ (ب) حدیث	تبار..... ۵۷۱
..... ۶۱۳ (ج) فقه و اصول	ولادت و تحصیلات مقدماتی..... ۵۷۲
..... ۶۱۳ (د) تاریخ، تراجم و جابجایی	مربیان عالی‌قدر..... ۵۷۳
..... ۶۱۴ (ه) عقاید و معارف	هجرت به زنجان و تهران..... ۵۷۴
..... ۶۱۵ (و) آداب و اخلاق	آشفته‌گی‌های رنج‌آور..... ۵۷۵
..... ۶۱۶ (ز) شعر و ادبیات	هجرت به نجف..... ۵۷۶
..... ۶۱۶ آثار دیگر	شجره پربری و بار..... ۵۸۶
..... ۶۱۷ (ط) ترجمه کتاب‌های آیت الله شهید محمد باقر صدر	شاگردان..... ۵۸۸
..... ۶۱۸ (ی) ترجمه و شرح کتاب‌های عالمان دیگر	بحر معارف..... ۵۹۶
..... ۶۲۰ وفات و مدفن	تألیفات..... ۵۹۷
..... ۶۲۱ بازماندگان	فرازهایی از فضایل اخلاقی..... ۵۹۹
	ازدواج و تشکیل خانواده..... ۶۰۲
	کوچ ابدی..... ۶۰۳

- ۶۴۳..... پدر.....
 ۶۴۴..... تولد.....
 ۶۴۶..... ارتباط با شهید نواب صفوی.....
 ۶۴۶..... سفر به لبنان.....
 ۶۴۷..... سفر به ایران.....
 ۶۴۷..... ارتباط نزدیک با آیت الله خویی.....
 ۶۴۸..... آشنائی با کربلائی کاظم ساروقی.....
 ۶۴۸..... تخصص در علوم جدید.....
 ۶۴۹..... ارتباط با شهید سید محمدباقر صدر.....
 ۶۴۹..... هجرت به مشهد مقدس.....
 ۶۵۰..... ابتکارات علمی.....
 ۶۵۰..... ستاد احیای حوزه علمیه سامرا.....
 ۶۵۱..... ویژگی های اخلاقی.....
 ۶۵۱..... آثار.....
 ۶۵۱..... باقیات صالحات.....
 ۶۵۲..... رحلت.....
 شیخ عزیزالله عطاردی (۱۳۰۷-۱۳۹۳)
 شمسی) پژوهشگر پرتلاش..... ۶۵۳.....
 ۶۵۳.....
 ۶۵۳..... تحصیلات.....
 ۶۵۴..... عطاردی تحقیقی بی ادعا.....
 ۶۵۶..... سفرهای علمی.....
 ۶۵۷..... استاد در نگاه.....
 ۶۶۷..... مقام معظم رهبری از منظر استاد.....
 ۶۶۷..... آثار استاد.....
 ۶۷۱..... بیماری و وفات.....
 سید ابوالفضل میرمحمدی زرنندی (متولد
 ۱۳۰۲ش) فقیه مفسر..... ۶۷۲.....
 ۶۷۲..... اشاره.....
 ۶۷۲..... تولد و خاندان.....
 ۶۷۳..... تحصیلات و استادان.....
 ۶۷۵..... تدریس و شاگردان.....
 شیخ محمدتقی صدیقین اصفهانی (۱۳۴۲-
 ۱۴۳۶ قمری) فقیه خدوم..... ۶۲۲.....
 ۶۲۲..... اشاره.....
 ۶۲۲..... خاندان.....
 ۶۲۴..... تولد.....
 ۶۲۴..... تحصیلات ابتدایی.....
 ۶۲۵..... هجرت مجدد به قم.....
 ۶۲۶..... تدریس.....
 ۶۲۶..... اداره حوزه علمیه خرم آباد.....
 ۶۲۶..... بازگشت به قم.....
 ۶۲۷..... آثار و تألیفات.....
 ۶۲۷..... در کلام بزرگان.....
 ۶۲۸..... فعالیت های سیاسی.....
 ۶۲۹..... شاگردان.....
 ۶۳۰..... از واقفان کتاب.....
 ۶۳۱..... ارتحال.....
 سید محمدعلی روضاتی اصفهانی (۱۳۰۸-
 ۱۴۳۳ قمری) نسخه شناس توانا..... ۶۳۱.....
 ۶۳۱..... اشاره.....
 ۶۳۱..... خاندان.....
 ۶۳۲..... ولادت و والدین.....
 ۶۳۳..... تحصیلات.....
 ۶۳۴..... بازگشت به اصفهان.....
 ۶۳۵..... ازدواج و فرزندان.....
 ۶۳۵..... اشتغالات علمی.....
 ۶۳۸..... سلوک اجتماعی.....
 ۶۳۹..... کتابخانه روضاتی.....
 ۶۴۱..... وفات.....
 سید محمدباقر شیرازی (۱۳۱۰-۱۳۹۳)
 شمسی) از تبار مجاهدان..... ۶۴۲.....
 ۶۴۲..... اشاره.....
 ۶۴۲..... تبار.....

پایه‌گذاری جلسات تفسیر و فقه.....	۶۷۵
سایر فعالیت‌ها.....	۶۷۶
آثار علمی فرهنگی و اجتماعی.....	۶۷۷
تفسیر بلاغ از نگاه حوزویان.....	۶۷۹
مقالات.....	۶۸۱
ویژگی‌های اخلاقی.....	۶۸۳
در نگاه دیگران.....	۶۸۳
همسر و فرزندان.....	۶۸۴
شیخ محمد امامی کاشانی (متولد ۱۳۱۰ش)	
در سنگر نماز جمعه.....	۶۸۵
اشاره.....	۶۸۵
تولد و پدر.....	۶۸۵
دوران تحصیل در کاشان.....	۶۸۷
در مدرسه سپهسالار تهران.....	۶۸۸
هجرت به قم.....	۶۸۹
اساتید درس خارج.....	۶۹۰
مهاجرت به تهران.....	۶۹۱
مسئولیت‌ها.....	۶۹۱
همگام با نهضت اسلامی.....	۶۹۶
فهرست اعلام.....	۷۰۱
فهرست اماکن.....	۷۳۹
فهرست کتب.....	۷۴۵

سخن پژوهشگر

الحمد لله الذي رفع راية أهل العلم وجعل منهم أئمة و سادة لكل عصر فكان منهم اعلام ابرار
نجوم يهدون الناس سبل الخير و يرشدونهم لما فيه نجاتهم في الدارين.

ستایش و سپاس از آن اوست که جهان و انسان را آفرید و درود و سلام تقدیم پیامبران و
پیشوایان بزرگی که مربیان راستین قبیله ابرارند.
رسول گرامی اسلام ﷺ می فرماید:

«أَلَا أُخْبِرُكُمْ عَنِ الْأَجُودِ الْأَجُودِ؟ اللَّهُ الْأَجُودُ الْأَجُودُ، وَأَنَا أَجُودُ وَلَدَ آدَمَ، وَأَجُودُكُمْ مِنْ بَعْدِي
رَجُلٌ عُلِمَ عِلْمًا فَنَشَرَ عِلْمَهُ، يَبْعَثُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أُمَّةً وَاحِدَةً، وَرَجُلٌ جَادَ بِنَفْسِهِ لِلَّهِ عَزَّوَجَلَّ حَتَّى
يُقْتَلَ»

آیا شما را از بخشنده ترین بخشنده خبر ندهم؟ خداوند بخشنده ترین بخشنده است، و
من بخشنده ترین فرزند آدم هستم و بعد از من بخشنده ترین شما، کسی است که دانش را
آموزش دهد و از این راه دانش او منتشر شود. او در روز قیامت به تمامی همچون یک امت
برانگیخته می گردد و نیز مردی که در راه خداوند عزوجل جانبازی کند تا کشته شود.^۱

فضل علم و دانش و اهمیت احترام به جایگاه عالم و دانشمند در دین مبین اسلام و به
ویژه مذهب نورانی تشیع، امری روشن و واضح است. دانشمندان و عالمان دینی علاوه بر
ارشاد مردم به طریق حق و مسیر صواب، در راستای کمک به تمدن بشری و پیشبرد کاروان
علم و معرفت تلاش بسیار و سعی فراوان داشته اند. به تصدیق اهل فن، دانشمندان شیعه و

از میان شیعیان نیز عالمان ایرانی نقشی بی بدیل در انتشار علوم اسلامی و مبارزه با شبهات عقیدتی وارد بر دین مبین و مذهب خویش داشته و در زمینه مبارزه با استبداد داخلی ممالک اسلامی و مجاهده با استعمار خارجی، جایگاهی بی نظیر را دارا بوده اند. امری که ما را مرهون جان فشانی‌های آنها نموده و می‌سزد در مسیر پاسداشت مقام عالی آنان در حد خود تلاش کنیم. تلاشی که یک مصداق از آن واکاوی زندگی علمی، اجتماعی و سیاسی آنها است تا آنان را به عنوان اسوه‌های علم و عمل به جامعه معرفی نماید.

امری که بنیان گروه «گلشن ابرار» از آغاز تا به امروز بوده و در این مجلد نیز با زندگی پنجاه تن از مفاخر شیعه با همان نگاه آشنا خواهیم شد. در پایان لازم است از تمامی دست اندرکاران تهیه و نگارش مقالات و نیز اعضای محترم هیئت علمی گروه گلشن ابرار؛ حضرات حجج اسلام آقاخان: محمد مهدی پور، ناصر باقری بیدهندی، ناصرالدین انصاری، عبدالرحیم ابادری و به ویژه استاد محترم ارزیاب، حجت الاسلام والمسلمین شیخ محمدجعفر طبسی که مراحل مختلف پژوهش این اثر را در نظرشان انجام گرفته و از مساعدت‌های مستمر ریاست محترم پژوهشکده جناب اقامه دکتر قشقائی کمال تقدیر و سپاس را داشته باشیم و به مانند مجلدات پیشین از همه اساتید، دانشمندان، محققین و ارباب پژوهش خواستار ارسال نظرات اصلاحیشان باشیم.

همچنین به رسم ادب از زحمات مدیر سابق گروه گلشن ابرار حجت الاسلام والمسلمین میررحیمی و نیز از تلاشهای مخلصانه محقق فاضل حجت الاسلام محمدعلی نجفی که بازبینی و کنترل نهائی این اثر را عهده دار بودند، سپاسگزاریم.

مدیر گروه گلشن ابرار

تابستان ۱۳۹۵